

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Драган Петров Чобанов, ИБЕИ-БАН,
относно дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на
тема „Фаунистични, екологични и зоогеографски изследвания на твърдокрилите насекоми
от сем. Carabidae от поддържан резерват „Сребърна““
от Николай Дянков Коджабашев,
докторант на самостоятелна подготовка в ЛТУ-София

Настоящото становище е подготвено във връзка със заповед № 185/22.11.2016 г. на
директора на ИБЕИ-БАН за разкриване на процедура по защита.

Представеният ми за разглеждане проект на дисертационен труд се занимава с
изследване на видовия състав, екологията и зоогеографията на бръмбарите бегачи (сем.
Carabidae) от резерват „Сребърна“. Изследваната група включва голям брой видове с
разнообразни екологични изисквания и е класически модел за екологични и зоогеографски
разработки. Проучването на бръмбарите бегачи в райони с високо природозащитно значение
е от първостепенно значение за проследяване динамиката в естествените и полу-естествени
съобщества и местообитания.

Дисертацията е добре структурирана и с балансирано съдържание. Написана е на 261
страници, от които 212 страници основен текст с 12 фигури, 22 страници литература,
включваща 332 заглавия, 25 страници приложения и 2 страници резюме на английски език.

Въведението анализира тенденциите в изследването на групата, както и
предимствата и нуждата от представеното изследване.

Литературният обзор е изчерпателен и добре систематизиран и доказва доброто
познаване на групата като цяло и проблематиката в изследването ѝ. Частта върху
морфологията и развитието на групата е донякъде излишно подробна, тъй като не е свързана
с тематиката на изследването.

Целта и задачите са ясно формулирани и произтичащи от съдържанието и
предложените във въведението и литературния обзор научни въпроси.

Главата **“Материал и методи”** е обширна, но ясно и чисто разписана и по този начин
дава добра престава за използваната методология и получените резултати.

Резултатите са подробно разписани и ясно структурирани. Изготвен е подробен каталог на видовете, установени от автора, като за всеки вид е посочен оригинален литературен източник, находище и местообитания, както и общи екологични особености и разпространение. Изследването е базирано на над 16 000 екземпляра, събирани във внимателно подбрани райони с типични местообитания. Работата е разделена на фаунистична и екологична част, като видовото разнообразие, съобществата, жизнените форми и зоогеографската структура са дискутирани подробно. Съобществата от видове са класифицирани и анализирани по градиенти чрез класификационни и ординационни методи. Допълнителен важен принос е, че четири вида са съобщени за пръв път за страната.

Получените резултати са **обобщени**, като от тях авторът е извел девет добре структурирани **извода** и пет **приноса**.

Забележки и препоръки:

В методологичната част „Зоогеографска класификация“ (точка 4.6.2.), авторът е заложил зоогеографска класификация на основата на категории хоротипи, които използва за характеризиране на фауногенезиса (т. 6.1.2.5. от глава „Резултати и обсъждане“). Очевидно част от хорологичните категории всъщност включват хипотези за историческото развитие на видовете и по този начин се получава неяснота доколко данните касаят произход и доколко – разпространение. При това се получава значително припокриване между категории от различни комплекси и смесване на данни за произход с такива за разпространение. Например категории 8 и 11 от Европейския комплекс се припокриват с категории 15 и 16 и 17 от Евро-Азиатския комплекс, както и с някои категории от Медитеранския комплекс. Категорията „български ендемит“ не е естествена и в зависимост от целта на зоогеографската типизация – фаунологична или хорологична, трябва да се отнесе към съответна подходяща естествена система. В резултат от набелязаните несъответствия, резултатите и изводите от зоогеографската класификация и получените данни върху фауногенезиса вероятно са значително повлияни и, след преработка на класификацията, подлежат на преоценка. Частта, касаеща проблема, сама по себе би била тема на отделна разработка.

В допълнение в т. 4.6.2. авторът изброява 23 зоогеографски категории (категория №9 липсва), докато в текста броят на категориите е оценен като 24, а в т. 6.1.2.5. – като 27.

Частта 6.1.2.4.2.1, представляваща описание на структурата на жизнените форми на групата в изследваната територия, стои изолирано в точка 6.1.2.4.2. и започва с текст от четири параграфа, който смислово принадлежи към „Материал и методи“.

Частта 6.1.2.5. е синтез от оригинални данни и общи разсъждения върху произхода на карабидофауната на изследвания район, като за последните липсват цитирани източници. Необходимо е такива да се добавят, като данните се потвърдят от публикувани или непубликувани еколого-фаунистични, филогеографски или палуонтологични изследвания.

Принос №3 се отнася до горното и също или трябва да отпадне, или да бъде подкрепен с конкретни резултати.

Въпроси:

Авторът констатира завишен процент на „южни“ видове при сборовете на светлина през 2010 г. Доколкото сборовете през тази година са провеждани на различно място, през значително по-дълъг период (т.е. и при по-разнообразни условия) и с различен светлинен източник, как оценявате възможността различните условия и методът всъщност да са причина за завишения брой видове с южно разпространение? Доколко комплексът от видове с южно разпространение, събрани на светлина през 2010 година, е разнообразен по отношение на поведение, екологични изисквания или таксономична позиция (т.е. попада в една или повече таксономични групи)?

Заклучение:

Резултатите от разработката доказват значителния оригинален научно-приложен характер на дисертацията. Експертизата на Николай Коджабашев по отношение на фаунистиката и екологията на групата Carabidae е извън всякакво съмнение, не само по отношение на тук представения труд и свързаните с него публикации, но и на основата на цялостната публикационна и експертна дейност на докторанта.

Имайки предвид качествата на разработения дисертационен труд, убедено подкрепям присъждането на образователната и научна степен “доктор” по научната специалност Ентомология на Николай Дянков Коджабашев.

7 декември 2016

София

(Д. Чобанов)